

The Economist, 23/09/2004:

“Starting with agreements between 6 countries on the pooling of coal and steel resources in 1951 and moving on to the creation of a common market in 1957, the EU has gradually spread into a plethora of activities.

Today it is hard to think of a field of public policy in which it is not active. It is involved in everything from foreign policy to immigration, and is reckoned to be responsible for around half of all new laws passed in its member states.”

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Χρυσοβαλάντου Μήλλιου

`cmilliou@aueb.gr`

`http://www.aueb.gr/users/milliou/teaching.html`

1. Εισαγωγή
2. Μονοπωλιακή Δύναμη και Μεθοδολογία
3. Σύμπραξη-Συμπαιγνία
4. Συγχωνεύσεις
5. Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ανταγωνισμός

Ανταγωνισμός ανάμεσα σε επιχειρήσεις

Ανταγωνισμός σχετικά με την τιμή, την ποιότητα του προϊόντος, τη μέθοδο παραγωγής, την καταναλωτική πίστη, ...

Ορισμός

Το σύνολο των πολιτικών και των νόμων που διασφαλίζουν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά δεν περιορίζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μειώνεται η οικονομική ευημερία.

Σημείωση:

Η μείωση του ανταγωνισμού δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε και μείωση της οικονομικής ευημερίας.

Χρησιμότητα

Οι επιχειρήσεις μερικές φορές ακολουθούν **πρακτικές** οι οποίες αυξάνουν τα κέρδη τους, αλλά μπορεί ταυτόχρονα να μειώνουν τον ανταγωνισμό και την οικονομική ευημερία.

→

Ανάγκη παρέμβασης για τον έλεγχο αυτών των πρακτικών.

Κατηγορίες Πρακτικών

1. Διάφορες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων
2. Συγχωνεύσεις/Εξαγορές
3. Διάφορες μορφές καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας/κυρίαρχης θέσης που έχει μια επιχείρηση στην αγορά

Η ΠΑ ασχολείται με τις:

- Παραπάνω Κατηγορίες Πρακτικών
- Κρατικές Ενισχύσεις

Στόχοι

□ Βασικός στόχος:

Οικονομική Ευημερία = Συνολικό Πλεόνασμα

=

Καταναλ. Πλεόνασμα (ΚΠ) + Παραγωγικό Πλεόνασμα (ΠΠ)

Σημείωση:

Στατική Ευημερία vs. Δυναμική Ευημερία

Στόχοι (συν.)

□ Επιπλέον Στόχοι:

Πρώθηση της Ολοκλήρωσης της Αγοράς

Καταπολέμηση του Πληθωρισμού

Αμεροληψία και Ισότητα

....

Σημείωση:

Η άσκηση της ΠΑ μερικές φορές επηρεάζεται και από τους στόχους των τρεχουσών δημόσιων πολιτικών (κοινωνικοί, περιβαλλοντικοί,...)

Νομικό Πλαίσιο

□ Ευρωπαϊκή Ένωση:

Άρθρο 81 ΣυνθΕΚ: Συμπαιγνία

Άρθρο 82 ΣυνθΕΚ: Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης

Ρύθμιση Κανονισμού 4064/89 & 139/2004: Συγχωνεύσεις

□ Ελλάδα:

Νόμος 703/1977 “Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού”

Αρχές Εφαρμογής

□ Ευρωπαϊκή Ένωση:

Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Competition)

Πρωτοδικείο (Court of First Instance)

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (European Court of Justice)

□ Κράτη-μέλη:

Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού (π.χ. Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού)

Εθνικά Δικαστήρια

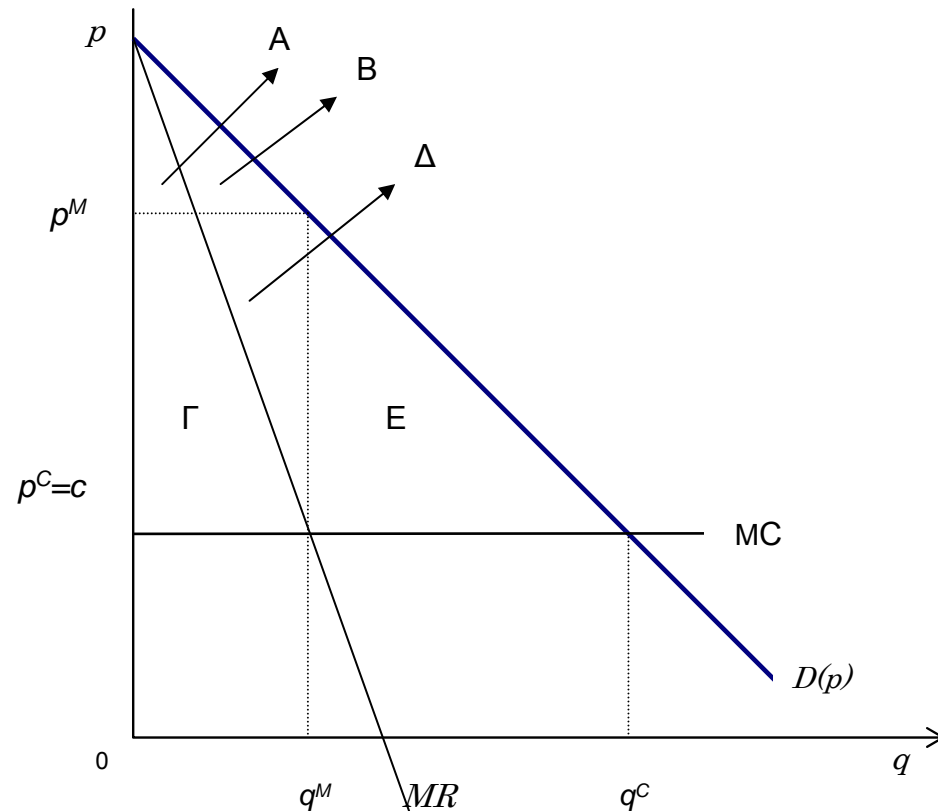
2. ΜΟΝΟΠΩΛΙΑΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Μονοπωλιακή Δύναμη

Η δύναμη αγοράς ή μονοπωλιακή δύναμη (ΜΔ) μιας επιχείρησης είναι η ικανότητα της να πουλάει το προϊόν της σε τιμή υψηλότερη από την ανταγωνιστική τιμή (οριακό κόστος) κατά κερδοφόρο τρόπο.

ΜΔ και Στατική Ευημερία

Υποθέτουμε ότι η τεχνολογία παραγωγής είναι δεδομένη.

Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή, τόσο μεγαλύτερη είναι η απώλεια ευημερίας. Άρα όσο μεγαλύτερη είναι η ΜΔ, τόσο μικρότερη είναι η στατική ευημερία.

ΜΔ και Δυναμική Ευημερία

Η σχέση μεταξύ ΜΔ και επενδύσεων σε Ε&Α δεν είναι συνήθως μονοτονική. Υπάρχουν δύο αντίθετες επιδράσεις:

- Η ένταση του ανταγωνισμού που αυξάνει τα κίνητρα των επιχειρήσεων να επενδύσουν σε Ε&Α
- Η ελλιπής κατοχή των αποτελεσμάτων των επενδύσεων σε Ε&Α που μειώνει τα κίνητρα των επενδύσεων σε Ε&Α.

Στάδια Ανάλυσης

Η μεθοδολογία που ακολουθούν οι αρχές ανταγωνισμού κατά την ανάλυση μιας υπόθεσης περιλαμβάνει συνήθως τα εξής τρία στάδια:

Στάδιο 1: Ορισμός της Σχετικής Αγοράς

Οριοθέτηση και καθορισμός των ορίων της αγοράς την οποία αφορά/επηρεάζει η συγκεκριμένη υπόθεση.

Στάδια Ανάλυσης (συν.)

Στάδιο 2: Ανάλυση της Αγοράς

Διερεύνηση των συνθηκών δομής της αγοράς.

Εξακρίβωση του αν οι συμμετέχοντες έχουν **Μονοπωλιακή Δύναμη** (ΜΔ) ή ενισχύουν ΜΔ στην σχετική αγορά.

Στάδιο 3: Ετυμηγορία

Εξακρίβωση του κατά πόσο η υπό εξέταση πρακτική μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική μακροχρόνια μείωση του ανταγωνισμού και της ευημερίας.

Σε περίπτωση που κριθεί ότι αυτό ισχύει, η υπό εξέταση πρακτική απαγορεύεται ή επιτρέπεται υπό όρους.

Ορισμός Σχετικής Αγοράς

Ο ορισμός της σχετικής αγοράς περιλαμβάνει δύο διαστάσεις:

(α) Σχετική αγορών προϊόντων

(β) Σχετική γεωγραφική αγορά

Ορισμός Σχετικής Αγοράς (συν.)

(α) Σχετική αγορά προϊόντων

Περιλαμβάνει το προϊόν ή τα προϊόντα που εμπλέκονται στην υπό εξέταση υπόθεση καθώς και όλα τα προϊόντα που είναι υποκατάστατα τους είτε από πλευρά ζήτησης είτε από πλευρά προσφοράς και ασκούν ανταγωνιστικές πιέσεις επάνω τους.

Παράδειγμα:

Είναι ξεκάθαρο ότι η Coca-Cola και η Pepsi ανήκουν στην ίδια αγορά προϊόντων. Ισχύει αυτό και για τα άλλα ανθρακούχα αναψυκτικά; Ισχύει για μη-ανθρακούχα αναψυκτικά;

Ορισμός Σχετικής Αγοράς (συν.)

□ Σχετική γεωγραφική αγορά

Τα όρια της καθορίζονται από την απάντηση στην ερώτηση αν η αύξηση της τιμής ενός προϊόντος ή μιας ομάδας προϊόντων σε μια περιοχή X επηρεάζει σημαντικά την ζήτηση και επομένως την τιμή σε μια άλλη περιοχή Y , και την προσφορά των προϊόντων από την Y στην X .

Αν η απάντηση είναι ΝΑΙ τότε οι δύο περιοχές είναι στην ίδια αγορά.

Ανάλυση της Αγοράς

- Διερεύνηση των συνθηκών δομής της αγοράς:

Βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς

Εμπόδια εισόδου

Δύναμη αγοραστών

Τεχνολογικά πλεονεκτήματα

...

- Μέτρηση Μονοπωλιακής Δύναμης (υπολογισμός των μεριδίων αγοράς των συμμετεχόντων στην αγορά, Lerner index)

3. ΣΥΜΠΡΑΞΗ - ΣΥΜΠΑΙΓΝΙΑ

Ορισμός

Σύμπραξη = Συμπαιγνία = Εναρμονισμένες Πρακτικές

Η κατάσταση στην οποία οι τιμές των επιχειρήσεων είναι υψηλότερες από κάποιο ανταγωνιστικό υπόβαθρο (η τιμή ισορρ. σε ένα υπόδειγμα στο οποίο οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται ομαλά στην αγορά).

Η κατάσταση στην οποία οι επιχειρήσεις θέτουν τις τιμές τους αρκετά κοντά στις μονοπωλιακές τιμές.

Συνεπάγεται την αύξηση της ΜΔ, των κερδών και την μείωση της οικονομικής ευημερίας.

Σημείωση: Σιωπηρή vs. Ρητή συμπαιγνία

Βασικός Μηχανισμός

Παρέκκλιση

Εντοπισμός παρέκκλισης

Τιμωρία παρέκκλισης

Κύριοι Παράγοντες Επίδρασης

Αριθμός Επιχειρήσεων

Εμπόδια Εισόδου

Συμμετρία

Καινοτομία

Χαρακτηριστικά Ζήτησης

Κοινή Συμμετοχή σε Πολλές Αγορές

...

Αντιμετώπιση

Άρθρο 81: Απαγορεύει τις συμπράξεις

Επιβολή προστίμων που φτάνουν μέχρι το 10% του κύκλου εργασιών των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

Απαιτείται η ύπαρξη στοιχείων συνεννόησης μεταξύ των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων για την καταδίκη τους:

- Έκτακτες επισκέψεις για τη συλλογή hard evidence
- Προγράμματα επιείκειας (Leniency programmes)

Παράδειγμα:

Woodpulp (1984, 1993)

1. CARTELS
period 2002 – 2007

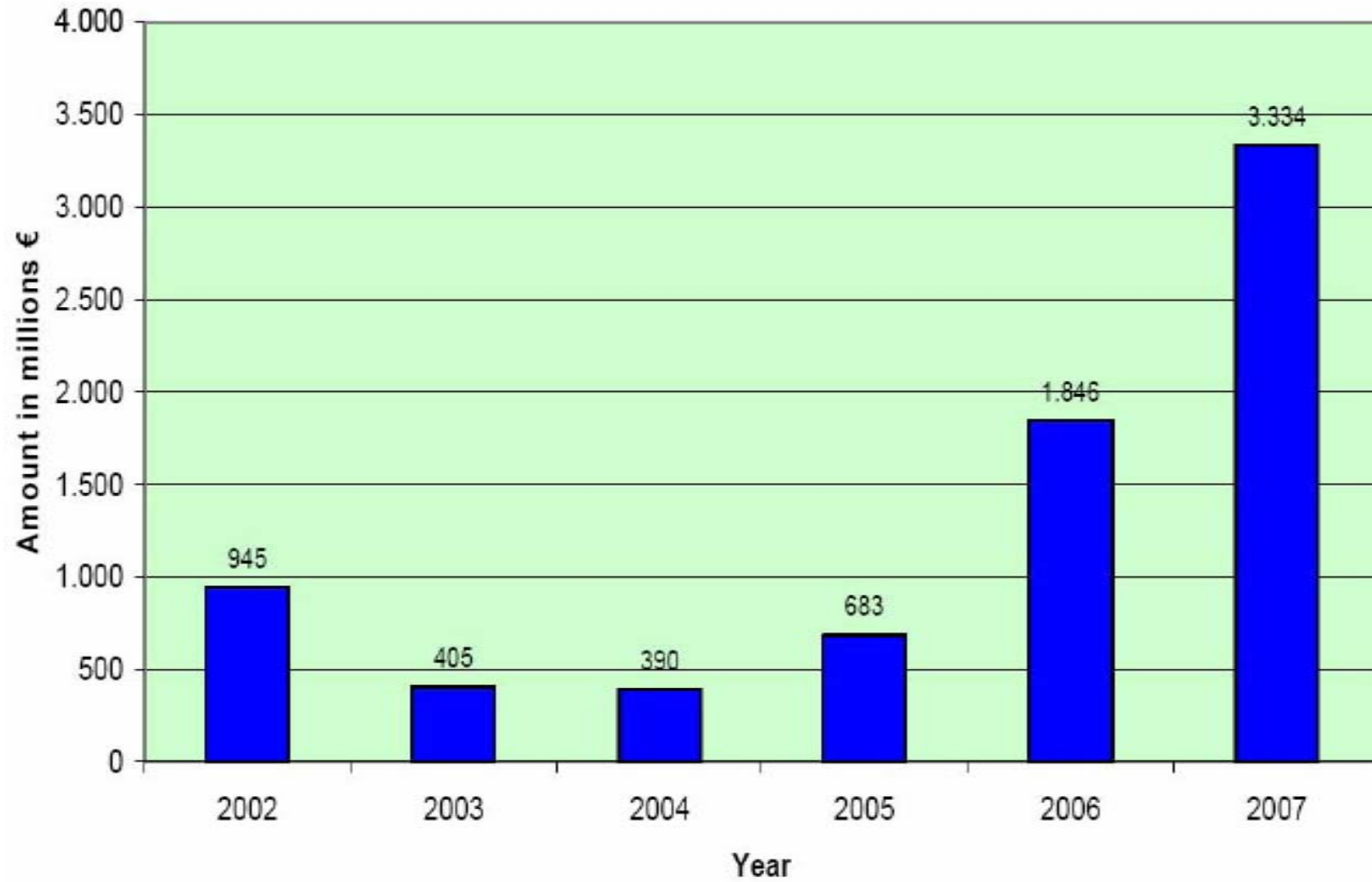
1.1. Fines imposed (not corrected for court judgments)

Last update: ++5 December 2007++

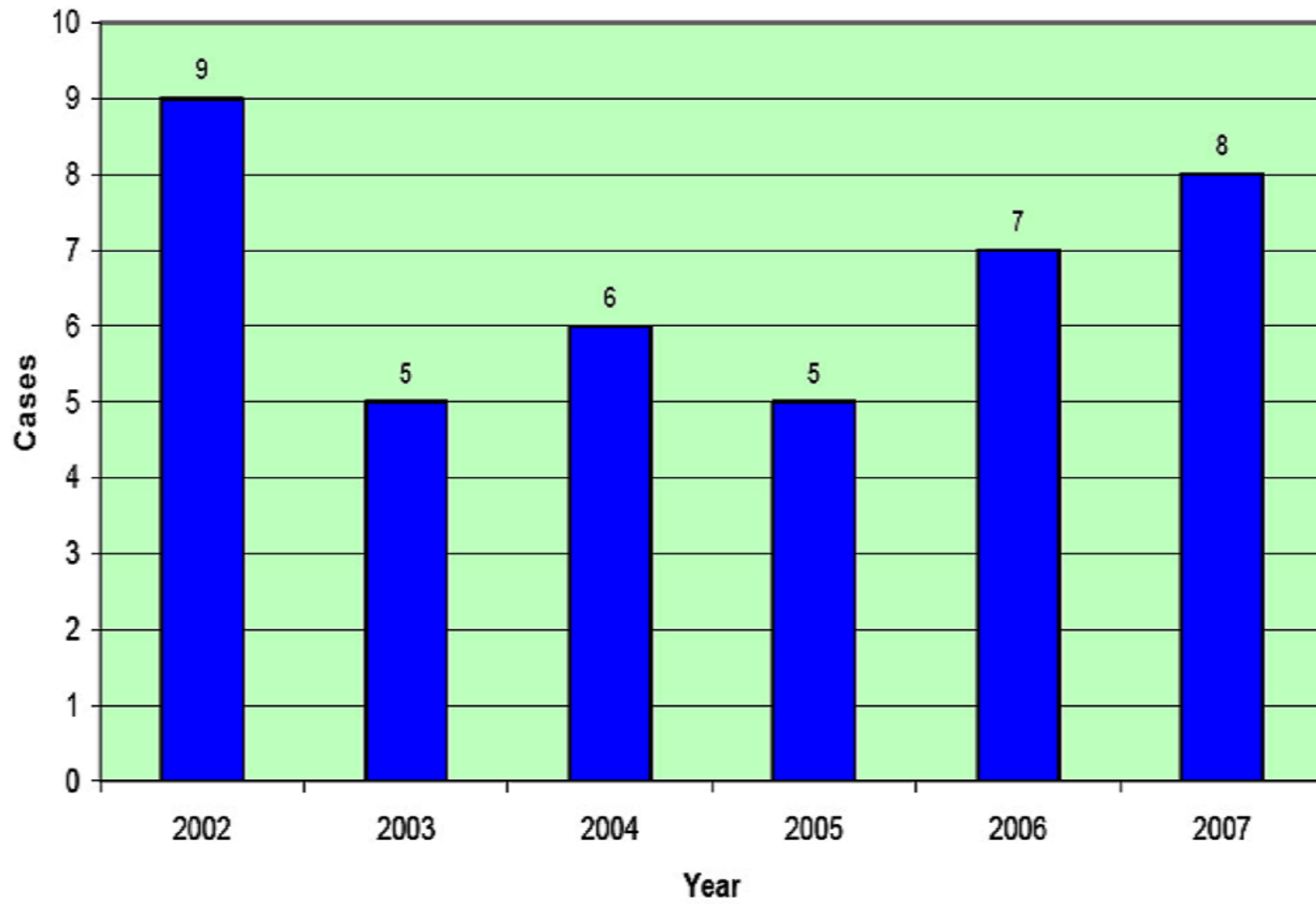
Year	Amount in €*
2002	944.871.000
2003	404.781.000
2004	390.209.100
2005	683.029.000
2006	1.846.385.500
++2007++	3.334.002.700
total	7.603.278.300

* Amounts as imposed by the Commission and not corrected for changes following judgments of the CFI an ECJ and only considering cartel infringements under Article 81 (previously Article 85) of the Treaty. Wherever prohibitions and fines concern infringements of Article 81 and of Article 82 (previously Articles 85 and Article 86) of the Treaty, only those amounts have been considered which concern the Article 81 infringements.

Cartel fines imposed - not corrected for Court judgments

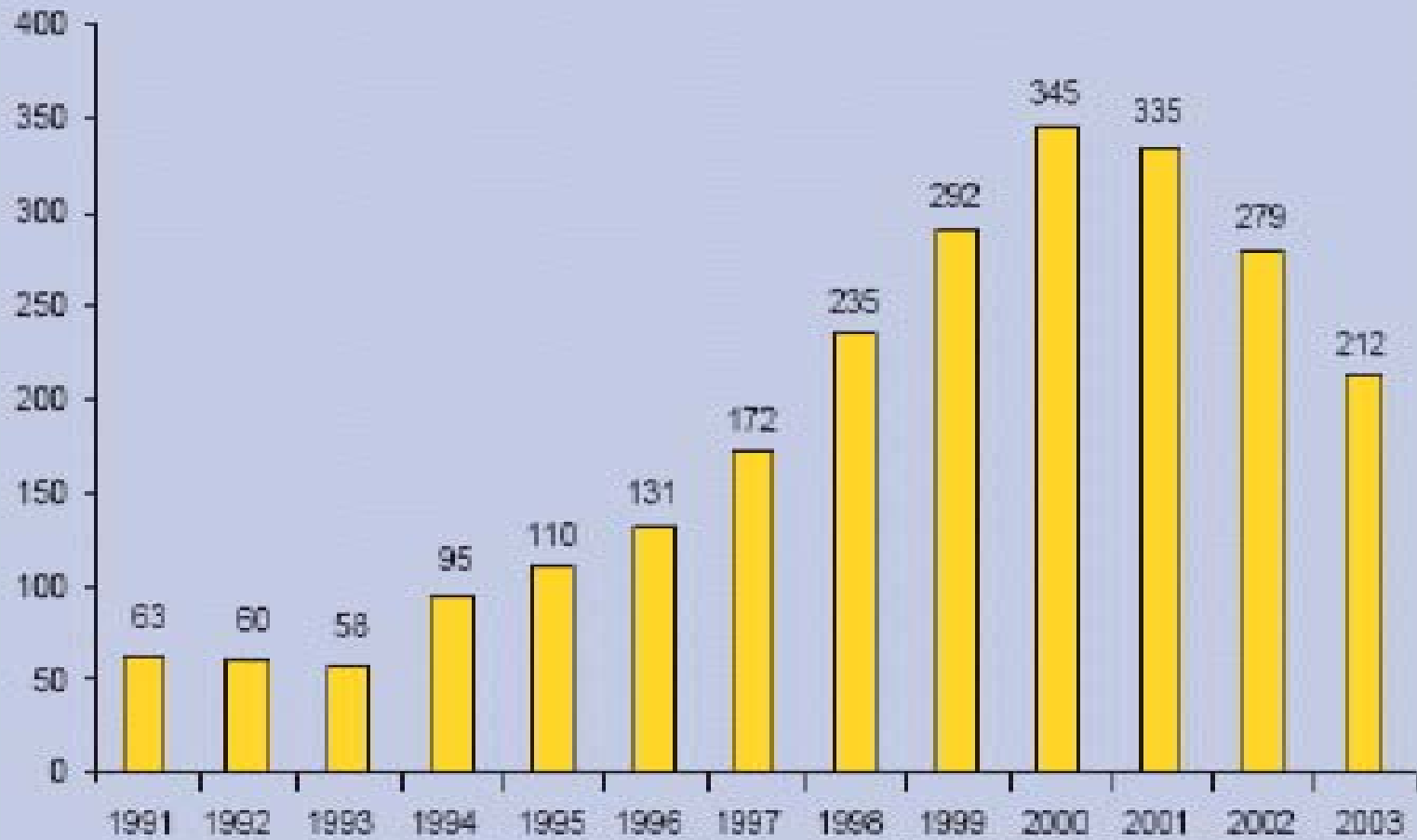

cartel cases decided since 2002

4. ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ

Notifications received — EC merger cases
Period: 1.1.1991–31.12.2003

Είδη Συγχωνεύσεων

Οριζόντιες

Ανάμεσα σε ανταγωνιστές - σε επιχειρήσεις που παράγουν υποκατάστατα προϊόντα

Κάθετες

Ανάμεσα σε επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διαφορετικά στάδια της παραγωγικής διαδικασίας

Διακλαδικές (conglomerate)

Συγχωνεύσεις ανάμεσα σε επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα που δεν σχετίζονται μεταξύ τους.

Κύριες Επιδράσεις

Μια οριζόντια συγχώνευση μπορεί να έχει τις εξής επιδράσεις:

(α) Μονομερείς επιδράσεις

Αύξηση της ΜΔ της νέας επιχείρησης.

(β) Επιδράσεις στον συντονισμό των επιχειρήσεων

Μπορεί να επηρεάσει την πιθανότητα συμπαιγνίας

(γ) Επιδράσεις στην αποτελεσματικότητα

Μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της νέας επιχείρησης

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Σύμφωνα με τη Ρύθμιση Κανονισμού:

“A concentration which creates or strengthens a dominant position as a result of which effective competition would be significantly impeded in the Common Market or in a substantial part of it shall be declared incomplete within the Common Market.”

Σημείωση:

Τα τελευταία χρόνια λαμβάνονται υπόψη όλο και περισσότερο οι επιδράσεις της συγχώνευσης στην αποτελεσματικότητα.

5. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ

Ορισμός Δεσπόζουσας Θέσης (ΔΘ)

Οικονομική Επιστήμη:

Οι επιχειρήσεις με μεγάλη ΜΔ είναι κυρίαρχες στην σχετική αγορά τους (έχουν ΔΘ).

Νομολογία:

Μια επιχείρηση θεωρείται ότι έχει ΔΘ στην σχετική αγορά αν έχει για μεγάλα χρονικά διαστήματα μερίδιο αγοράς πάνω από 50%. Όταν το μερίδιο της μικρότερο του 25% δεν θεωρείται πιθανό η επιχείρηση να κατέχει από μόνη της ΔΘ. Όταν το μερίδιο της είναι κάτω από το 50% και πάνω από 25% τότε θεωρείται σημαντικό να εξεταστούν διάφοροι παράγοντες.

Ορισμός Κατάχρησης ΔΘ

Συμπεριφορά (από επιχειρήσεις που έχουν ΔΘ) που μπορεί να είναι αντί-ανταγωνιστική είτε επειδή είναι απαγορευτική (συμπεριφορά αποκλεισμού) για τους υπάρχοντες ή τους νέους ή τους δυνητικούς ανταγωνιστές, είτε επειδή αυξάνει την πιθανότητα συμπαιγνίας.

Κυριότερα παραδείγματα κατάχρησης ΔΘ

- Άρνηση πώλησης
- Συμβόλαια αποκλεισμού (exclusive dealing, exclusive territories, κλπ.)
- Συνδεδεμένες πωλήσεις (tying και bundling)
- Επιθετική τιμολόγηση (predatory pricing)
- Εκπτώσεις πίστης (loyalty/fidelity discounts)